

NIEUW ELAN

Anders

Ja

D66

D66 staat voor:

Vertrouwen in de eigen kracht van mensen

Internationaal denken en handelen

Prestaties belonen en welvaart delen

Streven naar een duurzame en harmonieuze samenleving

De grondrechten en gedeelde waarden koesteren

Anders

Ja

D66

Voorwoord Alexander Pechtold: Anders Ja D66

Ik ben blij dat u dit verkiezingsprogramma leest. Dat u de tijd en moeite neemt om u te verdiepen in de ambities, plannen en ideeën van D66. Graag maak ik van deze mogelijkheid gebruik om onze prioriteiten met u te delen. Toe te lichten waarop wij in de komende periode onze energie gaan richten.

D66 kiest voor vernieuwing omdat het nodig is. Nederland is een mooi en welvarend land. Maar ook een land dat heeft stilgestaan, terwijl de wereld veranderde. Een land dat belangrijke beslissingen te lang voor zich uitgeschoven heeft. Een land dat vraagt om verandering. Om een nieuw perspectief, een stip aan de horizon. Niet angstig voor de toekomst, maar optimistisch. Vol vertrouwen in de eigen kracht van mensen.

Wij durven te kiezen, en inderdaad, daarmee zetten wij ons af tegen het grijze gemiddelde en de huidige politiek van stilstand. Wij hebben een alternatief, een eigen ambitieuze vernieuwingsagenda. Een agenda om Nederland een voortrekker en baanbreker in de 21e eeuw te maken. Een agenda waarmee wij volmondig 'Ja' zeggen tegen de uitdagingen en kansen van morgen.

We moeten zorgen dat werknemers flexibel en weerbaar worden. Dat ook starters een huis kunnen kopen. Echt werk maken van kennis en innovatie. En van de doorbraak naar een duurzame economie. Met een overheid die zijn beperkingen kent, maar doet wat zij belooft. In een samenleving gericht op ruimte voor individuele ontplooiing. Die mensen niet verdeelt maar helpt emanciperen. Net als D66 verschillen tussen mensen positief waardeert, omdat ze veerkracht en creativiteit brengen.

In maart kunt u uw stem weer laten horen. Dan kunt u kiezen voor vernieuwing. Dan bepaalt u hoe uw gemeente er uit gaat zien. Daar moet de verandering beginnen. Dicht bij huis. In uw gemeente, uw wijk, uw straat. Want na meer dan 10 jaar ervaring in de lokale politiek als gemeenteraadslid, wethouder en burgemeester, weet ik dat de meeste van uw ergernissen en ongemakken daar worden opgelost. Ook in uw gemeente staan gemotiveerde en deskundige D66-kandidaten klaar om vol optimisme de verandering vorm te geven. In dit verkiezingsprogramma vindt u onze voorstellen daarvoor, passend in onze vernieuwingsagenda. Met 5 kernpunten: werken, kennis, duurzaamheid, wonen en kwaliteit van de overheid.

Stilstaan of hervormen: werken in de 21e eeuw

In economisch zwaar weer moet de vernieuwing beginnen op de arbeidsmarkt. D66 is overtuigd van de kracht en vindingrijkheid van mensen en bedrijven. Ook in de crisis waarin wij nu verkeren, zal die kracht de economische ommekeer moeten drijven. De overheid moet voorwaarden scheppen en barrières voor mensen wegnemen. Niet doen alsof mensen nog steeds hun hele leven dezelfde baan houden. Die baan is tijdelijk, uw vaardigheden blijven.

D66 wil meer flexibiliteit en persoonlijke weerbaarheid. Meer solidariteit tussen jong en oud, actief en niet-actief, insiders en outsiders. Wij pleiten voor het geleidelijk verhogen van de AOW leeftijd, voor het verhogen van de arbeidsparticipatie van oudere werknemers, outsiders en ouders, een vernieuwd ontslagrecht. Kortom: een arbeidsmarkt voor de 21e eeuw.

Anders

Ja

D66

Eindelijk werk maken van kennis en innovatie

Het belang van kennis en innovatie is glashelder. Er is veel gepraat maar weinig actie. Onze handen jeuken. Alleen het allerbeste onderzoek en onderwijs is goed genoeg. Goed onderwijs is de beste garantie voor persoonlijke, maatschappelijke en economische ontwikkeling. De basis voor een samenleving waarin iedereen tot zijn recht komt en alle mensen de kans krijgen het beste uit zichzelf te halen. Wij willen tot de top behoren, niet tot de middelmaat. Dat betekent veel meer investeren. Maar ook meer vrijheid voor scholen en leraren om dat onderwijs, samen met ouders en leerlingen in te richten. Minder bureaucratie en regels van bovenaf. Meer ruimte voor ontplooiing. Meer leren, meer stimuleren, meer doorstroming en minder uitval. Daarom pakken gemeenten zwakke scholen, slechte huisvesting en schooluitval aan.

Omwenteling naar een duurzame economie en samenleving

Meer ambitie, meer durf, meer vrijheid en minder regels. Met die houding kunnen we ook de omwenteling naar een duurzame economie en samenleving maken. We zijn het verplicht aan komende generaties onze samenleving en economie te verduurzamen en klimaatverandering tegen te gaan. Nu is het moment daarvoor. De natuur in onze steden en dorpen, onze wateren en onze wereld beschermen. De ecologische 'voetafdruk' van ons land en onze generatie moet terug naar een eerlijker aandeel. Niet met symboolpolitiek, doemdenken of luchtfietsen. Maar met innoveren en stimuleren en alleen waar nodig verplichten en verbieden. Al onze creativiteit en innovatiekracht inzetten. Op duurzame technologie, groene energie, schoon wonen, werken en vervoeren.

De vastgelopen woningmarkt hervormen

Niet alleen de arbeidsmarkt, ook de woningmarkt zit op slot. Regels voor huursubsidie, bouwprocedures, hypotheekrenteaftrek en sociale woningbouw hebben de markt vast laten lopen. Wij moeten haar weer in beweging brengen. We moeten woningcoöperaties hervormen. Zij moeten goed gecontroleerde publieke organisaties zijn, zonder commerciële neventaken en avonturen. Duidelijk zijn in wat de private sector kan regelen en wat een publieke zaak is. De woningmarkt moet minder regels krijgen zodat meer en meer verschillende huizen gebouwd worden. Zodat starters ook in de steden een woning kunnen kopen.

De overheid is er voor u

Met die gedachte is D66 meer dan 40 jaar geleden opgericht. En nog steeds is deze actueel. We zien macht zonder tegenmacht. Een overheid die uitbreidt, opschuift en binnendringt. Maar niet doet wat ze belooft. Er zijn nieuwe regenten. Mensen die met regeltjes komen die uitgaan van wantrouwen in plaats van vertrouwen, die onze burgerlijke vrijheden onder druk zetten, regels die ontplooiing van mensen in de weg staan. De overheid is er voor de mensen en niet andersom. Wij willen een overheid die 'Ja' zegt en ruimte biedt voor initiatieven. En de overheid moet zekerheid bieden over het uitvoeren van haar kerntaken. Goede dienstverlening, kwaliteit in het onderwijs, goed openbaar vervoer, een leefomgeving die schoon, heel en veilig is. Daarbij vindt D66 dat we zoveel mogelijk zaken zo dicht mogelijk bij de burger moeten organiseren. In gemeenten, want daar is maatwerk en verantwoording het best mogelijk.

Anders

Ja

D66

Ons perspectief op mens en maatschappij – individuen die zich ontplooiën

Onze vernieuwingsagenda sluit aan bij ons perspectief op mens en maatschappij. D66 houdt van verschillen. Mensen zijn niet gelijk, wel gelijkwaardig. Bij D66 is ieder mens er één. Niet één van velen maar uniek en waardevol. D66 waardeert juist de verschillen tussen mensen. D66 vertrouwt op de eigen kracht van mensen. In een maatschappij die bloeit als er ruimte is voor individuele ontplooiing. Wie zichzelf kan redden moet de ruimte krijgen om eigen keuzes te maken. Wie tijdelijk een steuntje in de rug nodig heeft moet kunnen rekenen op de overheid. Krachtige individuen en hun onderlinge samenwerking zijn de bouwstenen voor solidariteit en voor samen leven; niet de overheid.

In een Nederland met nieuw optimisme kunnen we ons ook losmaken van het splijtende integratiedebat. D66 deelt u niet in. Wij denken niet in gezinnen, geslachten, generaties of geloven. U bent uzelf met eigen talenten en eigen verantwoordelijkheden. Daarom verzet D66 zich tegen een overheid of politiek die mensen vooral als onderdeel van een groep benadert, als familielid, als werknemer of als aanhanger van een bepaald geloof. U bent uniek en geen gemiddelde of stereotype. Daarom willen wij ook weg van het traditionele integratiebeleid. Vooral werken aan emancipatie. Onderwijs en arbeidsmarkt zijn daarvoor de sleutels. Natuurlijk met oog voor terechte ergernissen over overlast, onveiligheid en geweld. Die mogen niet worden geaccepteerd als cultuurverschil maar worden aangepakt door politie en justitie, zonder onderscheid. Etniciteit en achtergrond zijn geen excuus, en ook geen verwijt. Iedereen verdient gelijke kansen en gelijkheid voor de wet. En daarbij heeft de overheid wél een rol.

Vernieuwing start aan de basis – het belang van lokale verkiezingen

De vernieuwingsagenda van D66 zal niet zonder slag of stoot gerealiseerd worden. Dat doen we samen met u. Voor, tijdens en na de verkiezingen. D66 vertrouwt op de kracht van het lokaal bestuur. Voor heel veel zaken is lokaal maatwerk beter dan regels uit Den Haag. Sterk lokaal bestuur vraagt ook om vernieuwing. Krachtige gemeenten, met heldere verantwoordelijkheden en bijpassende middelen, meer inspraak en verantwoording, meer gekozen bestuurders. En kleinschalige voorzieningen, met de menselijke maat. U vindt verderop in dit verkiezingsprogramma meer over onze plannen in uw gemeente. Ik wilde deze kans gebruiken om die lokale plannen in een bredere context te plaatsen. Ook dit programma vormt een belangrijke bouwsteen in onze vernieuwingsagenda. Ik vraag u de plaatselijke D66 kandidaten dan ook te steunen en op 3 maart 2010 D66 te stemmen.

Alexander Pechtold

Fractievoorzitter D66 in de Tweede Kamer

INHOUD

Pagina

Inleiding Alexander Pechtold	
Inhoud	1
Zes speerpunten	2
Het beleidsprogramma	3
Algemeen bestuur	3
Openbare orde en veiligheid	4
Verkeer, vervoer en waterstaat	5
Economie	6
Onderwijs	7
Sport en cultuur	8
Monumenten en cultuurhistorie	8
Natuur landschap en recreatie	9
Sociale voorzieningen, maatschappelijke dienstverlening	10
Volksgezondheid en milieu	11
Duurzaamheid	11
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	12
Financiën en belastingen	13
Tot slot	14
De mensen achter Democraten 66	14

ZES SPEERPUNTEN

1 Een goed georganiseerde overheid

D66 wil een prestatiecontract sluiten met de ambtelijke organisatie en dus met het ambtelijk apparaat precies afspreken welke producten op welke tijden en termijnen voor de burger beschikbaar zijn en welk budget voor de interne kosten daar tegenover staat.

D66 wil een raadsprogramma en geen collegeprogramma.

D66 vindt drie wethouders voldoende voor Schouwen-Duiveland.

2 Openbaarheid van bestuur, geen belangenverstrengeling

De burgemeester en wethouders maken hun bijbanen openbaar. Maar hoe zit dat eigenlijk met raadsleden? D66 vindt dat een raadslid niet tegelijkertijd ook het belang van een door de gemeente gesubsidieerde instelling kan dienen en wil ook voor betrekkingen en bestuursfuncties van raadsleden absolute openbaarheid. D66 wil zoveel mogelijk debat in de openbaarheid.

3 Bestuur interactief en proactief

Per woonkern een budget voor lokaal beleid, inwoners krijgen zeggenschap over de besteding. D66 honoreert, waar mogelijk, plannen uit de kernen en volgt de adviezen van de stads- en dorpsraden. Wanneer een besluit afwijkt van hun advies, leggen we uit waarom. D66 brengt het raadsledenspreekuur naar de kernen.

De gemeente draagt haar beleid proactief uit. Daarin is zij creatief en enthousiast en wordt niet alleen gedreven door de wettelijke verplichtingen.

4 Schoon, heel en veilig

De mensen moeten zich veilig kunnen voelen op Schouwen-Duiveland. De aanrijtijden moeten beter. Er moet een gedegen gecentraliseerde opvang voor eerste hulp op ons eiland blijven. Het Zweedse Rode Kruis ziekenhuis blijft een centrale rol spelen in een goed sluitend netwerk van medische voorzieningen.

D66 wil minder regels beter handhaven. Preventie is beter dan arresteren. D66 bestrijdt vandalisme en mobiliseert omstanders en opvoeders. De openbare diensten zijn onze oren en ogen bij het handhaven van de orde.

5 Ruimte, natuur en inwoners

D66 streeft naar een klimaatneutrale gemeente. D66 staat voor een zorgvuldige afstemming tussen wonen, werken, vervoer, landbouw en milieu en is voorstander van recreatief medegebruik van natuur en landschap. Het in te stellen ontwikkelingsbedrijf zorgt voor duurzame werkgelegenheid. D66 wil de woningbouw afstemmen op specifieke behoefte aan woonvormen, op basis van het model voor een respectvolle samenleving.

6 D66 kiest voor onderwijs

Ieder kind verdient een gelijkwaardige kans. D66 wil kwalitatief hoogwaardig omgevingsgericht onderwijs op Schouwen-Duiveland, dus ook passend MBO-onderwijs. Basisonderwijs moet, zeker daar waar de aantallen leerlingen dalen, nog beter samenwerken. Goed onderwijs en hoogwaardig wonen voor alle inwoners zijn de pijlers voor een goed leef- en vestigingsklimaat op Schouwen-Duiveland.

HET BELEIDSPROGRAMMA

ALGEMEEN BESTUUR

Het gemeentebestuur is er voor de burgers en niet omgekeerd. D66 wil de burger proactief blijven benaderen en optimaal de gelegenheid geven mee te denken over het beleid. Bereikbare D66-gemeenteraadsleden aan de ene kant en goed geïnformeerde burgers aan de andere kant zorgen ervoor dat de Schouwen-Duivelanders zich daadwerkelijk bij het bestuur betrokken voelt. D66 vindt dat het algemeen belang voor persoonlijk of ondernemingsbelang gaat.

Het gemeentebestuur bevordert dat de besturen van organisaties en instellingen die een relatie hebben met de gemeente democratisch, openbaar en controleerbaar worden samengesteld.

- ✓ D66 vindt drie wethouders voldoende voor Schouwen-Duiveland.
- ✓ Een prestatiecontract tussen bestuur en ambtelijke organisatie. Welke producten worden geleverd, op welke tijden en termijnen. Daar tegenover staat een budget dat, indien verstandig besteed, volstaat voor de interne kosten van de ambtelijke organisatie.
- ✓ De gemeente behoort een goede werkgever te zijn. Het moet leuk en eervol zijn om bij de gemeente te werken.
- ✓ Reacties op vragen en verzoeken van burgers binnen de gestelde termijnen. Automatisering inzetten voor de uitvoering en het toezicht.
- ✓ Discussierecht voor de burgers in commissievergaderingen.
- ✓ De inhoudelijke discussies in de gemeenteraadsvergadering, niet in beslotenheid.
- ✓ D66 wil raadsledensprekuren in de kernen.
- ✓ D66 honoreert, waar redelijkerwijs mogelijk, plannen uit de kernen en volgt de adviezen van de stads- en dorpsraden.
- ✓ Kerngebonden budgetten voor lokaal beleid, waarover de bewoners en hun vertegenwoordigingen zeggenschap krijgen.
- ✓ Beleidsstukken tijdig openbaar maken, procedures explicieter onder de aandacht brengen. De gemeente draagt haar beleid proactief uit. Daarin is zij creatief en enthousiast en wordt niet alleen gedreven door de wettelijke verplichtingen.
- ✓ De gemeente zorgt voor goede informatieverstrekking aan de burgers in het algemeen en kwetsbare doelgroepen in het bijzonder.
- ✓ De openingstijden van gemeentelijke loketten aanpassen aan de behoefte en regelmatig toetsen of dat nog zo is.
- ✓ Het blijven waarborgen van de privacy van burgers.
- ✓ Alle gekozen raadsleden kunnen bouwstenen aandragen voor het te voeren beleid.
- ✓ D66 zet alle beloften, gedaan in verkiezingstijd, direct bij aanvang van de raadsperiode op de politieke agenda en nodigt alle andere partijen uit dat ook te doen.
- ✓ De gemeente stelt zich dienstbaar op naar de burgers, ongeacht hun rang of stand.

OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Uitgangspunt is het waarborgen van de veiligheid en het gevoel van veiligheid bij de burger. Daarvoor is een nadrukkelijke aanwezigheid van de ordehandhaving in het straatbeeld nodig.

D66 beschouwt iedere vorm van geweld tussen burgers als zinloos en geeft prioriteit aan het bestrijden van geweld in de samenleving. De overheid gebruikt alleen geweld in uiterste noodzaak.

De zorgen, die mogelijk terrorisme met zich meebrengt, omzetten in concrete maatregelen maar niet aanzetten tot onrust en paniek. Maatregelen richten zich tegen het geweld van terrorisme, niet tegen de bevolkingsgroepen waar de daders uit voortkomen.

- ✓ Preventie is beter dan arresteren! D66 wil een goed en actief preventiebeleid vanuit de portefeuille openbare orde.
- ✓ Alle hulpdiensten moeten voor wat betreft kwaliteit, disciplines en kwantiteit voldoen aan de behoefte van het moment.
- ✓ De HALT-aanpak voor baldadige jongeren is nuttig en moet intensiever worden toegepast, onder andere voor het bestrijden van drankmisbruik, vandalisme en agressie.
- ✓ Het lik-op-stuk-beleid integraal binnen de gemeente inzetten voor kleine overtredingen.
- ✓ D66 wil vooral de pakkans voor criminelen verhogen door politiepersoneel daar in te zetten waar het een optimale bijdrage kan leveren aan het bestrijden van de harde criminaliteit.
- ✓ De diverse toezichthouders zorgen er door goede samenwerking voor dat de politie zich op haar kerntaak kan richten.
- ✓ Opvoeders en omstanders overtuigen van hun verantwoordelijkheid bij het bestrijden van drankmisbruik, agressie en vandalisme en ze daarbij ondersteunen.
- ✓ Kosten van vandalisme verhalen op de plegers of hun ouders/verzorgers.
- ✓ Herbezinning op effectiviteit van de hulpdiensten, innovatieve middelen inzetten.
- ✓ D66 wil het toenemende gebruik van gevaarlijke drugs (o.a. cocaïne) bestrijden. De nuloptie is hypocriet, werkt illegale drugshandel in de hand en moet worden opgeheven. D66 wil de handel in relatief ongevaarlijke drugs reguleren. D66 wil alle drugshandel van de straat en de schoolpleinen.
- ✓ De sluitingstijden van de horeca in overleg variëren, inherent aan locatie en mogelijkheden. Een uiterste sluitingstijd is geen doel op zich, daar waar problemen uitblijven, hoeft de overheid niet te bevoogden.
- ✓ Herkenbare handhavers in het straatbeeld, ze zijn aanspreekbaar en als ze er even niet zijn goed bereikbaar.

VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

D66 stelt de veiligheid van alle (water)weggebruikers voorop in haar beleid en gaat voor een goede bereikbaarheid van Schouwen-Duiveland en alle kernen.

Fietsers en voetgangers zijn kwetsbare weggebruikers. D66 is voorstander van het (verder) scheiden van verkeerstromen om hen te beschermen.

- ✓ Actief zoeken naar betere doorstroming van het verkeer van en naar ons eiland. Zorg en lobby voor een betere bereikbaarheid van Schouwen-Duiveland.
- ✓ Meer vrij liggende fietspaden, niet alleen voor recreatie maar ook voor het fietsen naar werk en school. Als dat niet kan, fiets-suggestie-stroken. Ze moeten een netwerk gaan vormen met zo weinig mogelijk kruisingen met het snelverkeer.
- ✓ D66 streeft naar een autoluwe binnenstad van Zierikzee.
- ✓ Doorstroming van de N59 bevorderen en veiliger maken: minder oversteekplaatsen, oversteekplaatsen die blijven veiliger maken.
- ✓ Aandacht voor de noden van de forensen die op Schouwen-Duiveland (komen) wonen.
- ✓ Het openbaar vervoer beter afstemmen op plaatsen en tijden waarop mensen vervoer nodig hebben, zoals: werktijden, schooltijden, koopavonden, marktdagen, evenementen van sport en cultuur, etc. Beter gebruik maken van pendelbussen, shuttlebussen, beltaxi's etc.
- ✓ Aandacht voor en bestrijden van verkeerslawaaï.
- ✓ De parkeer- en evenemententerreinen beter onderhouden en met een passende groenvoorziening. Aandacht voor de bewaking.
- ✓ Veilige parkeervoorziening voor vrachtwagens buiten de bebouwde kom.
- ✓ Zorgvuldige indeling van de havens voor optimale scheiding tussen beroepsmatig en recreatief waterverkeer.
- ✓ Voldoende zorg voor inrichting en onderhoud van de havens. Meer vrije trailerhellingen en opslagmogelijkheid. Verbeteringen kunnen zichzelf op den duur financieren.
- ✓ Efficiënter gebruik maken van de bestaande ruimte in de havens.
- ✓ Een duidelijke regierol voor de gemeente bij het aanpakken van alle aanlegvoorzieningen. Een ranking systeem inzetten om particulier initiatief te stimuleren.
- ✓ De duiklocaties verbeteren en aanpassen aan de behoefte.
- ✓ Alle havens, particulier of publiek bezit, op het eiland verwerven een blauwe vlag. De gemeente neemt het voortouw en stimuleert.

ECONOMIE

Bovenregionale samenwerking bij het aantrekken van bedrijven is wenselijk maar niet plaatsvervangend voor de eigen verantwoordelijkheid van de gemeente. De promotie van Schouwen-Duiveland als vestigingsplaats voor overheidsdiensten, bedrijven uit de dienstensector en ook kleinschalige industrieën moet met verve ter hand worden genomen. Industrierreinen moeten eerst beter worden bezet of herverdeeld, daarna pas uitbreiden of nieuw aanleggen.

Het aandeel van het toerisme in de eilandelijke economie moet worden behouden. Daarbij moet worden ingezet op het leveren van kwaliteit en diversiteit. De bestaande accommodaties moeten weer worden gevuld. Uitbreiding in de toeristensector ligt niet voor de hand.

De land- en tuinbouw op Schouwen-Duiveland is gebaat bij een streven naar duurzaamheid en vernieuwing. De sector kan zich richten op kwaliteitsverbetering en -productie. Voedselveiligheid en milieubescherming staan voorop. Agrariërs, die daarin investeren, verdienen bescherming tegen de marktwerking ten voordele van productie elders, die niet aan dezelfde eisen voldoet.

De visserij is voor Schouwen-Duiveland meer dan een economische sector, ze is in hoge mate bepalend voor de ontwikkeling in verleden en heden van het eiland en daarmee een beeldbepalende factor voor bewoner en bezoeker.

- ✓ Duurzaam producerende bedrijven moeten de mogelijkheid krijgen zich te ontwikkelen en uit te breiden.
- ✓ Geen verdere uitbreiding van de sector glastuinbouw op Schouwen-Duiveland.
- ✓ D66 vindt dat er voldoende recreatieve eenheden zijn maar wil met stimulerende maatregelen helpen een betere kwaliteit en dus bezetting te realiseren.
- ✓ Een gemeentelijk bedrijvenloket (ook digitaal) met een 'one-stop-shop' voor ondernemers en extra aandacht voor de begeleiding. Het loket moet op den duur een ontwikkelingsbedrijf worden met een vernieuwende en duurzame aanpak.
- ✓ De gemeentelijke website moet beter worden ingezet en interactiever worden.
- ✓ Vestigingsregelingen en de informatievoorziening erover moeten eenduidig zijn.
- ✓ De regels moeten eenvoudiger en overbodige regels moeten worden afgeschaft.
- ✓ Vergunningen, waar mogelijk, afgeven 'tot wederopzegging'.
- ✓ Geen getalsmatige toename of uitbreiding van de intensieve veehouderij.
- ✓ De visserijsector, de overheid en de milieubeschermers moeten samen het beleid bepalen. Het doel is duurzaamheid, om de natuur en de visserij ook in de toekomst veilig te stellen.
- ✓ Aandacht voor nieuwe ontwikkelingen, zoals de kweek van vis en schelpdieren en milieu-technologie.
- ✓ Zorg en onderwijs zetten we in als economische pijlers.
- ✓ Re-integratie bevorderen, de resultaten evalueren.
- ✓ Levendige en leefbare binnenstad en dorpscentra.

ONDERWIJS

D66 kiest voor onderwijs, de ruggengraat van onze samenleving. D66 wil werken aan de kwaliteit van het onderwijs op Schouwen-Duiveland. Het onderwijs moet goed afgestemd zijn op de samenleving en voor iedere leerling voldoende uitdagend zijn.

Ouders, bedrijven en maatschappelijke organisaties actief betrekken bij het onderwijsproces. Ouders moeten zich op de hoogte kunnen stellen van de inhoud en de vormgeving van het onderwijsproces, de verantwoordelijkheid voor de opvoeding ligt immers bij de ouders.

De gemeente moet de onderwijsinstellingen waar mogelijk de faciliteiten bieden om hun ambities waar te kunnen maken op alle aandachtsvelden en beleidsterreinen.

- ✓ D66 is een groot voorstander van kwalitatief goed onderwijs op Schouwen-Duiveland. Er moet onderwijs aangeboden worden dat in directe relatie staat met de omgeving.
- ✓ De gemeente dient de veiligheid, zowel sociale veiligheid als verkeersveiligheid, in en rond de scholen te garanderen.
- ✓ De gemeente dient initiatieven voor samenwerking tussen een onderwijsinstelling, bedrijven en maatschappelijke organisaties te stimuleren.
- ✓ Het reguliere onderwijs moet zijn nieuwe wettelijke taken ten opzichte van leerlingen met een beperking ruimhartig nakomen.
- ✓ Onderwijsleerbedrijven die samenwerken met een MBO instelling zijn een aanwinst voor Schouwen-Duiveland, de gemeente dient dit proces te stimuleren.
- ✓ D66 vindt dat iedereen de kans moet krijgen om te leren lezen en schrijven. D66 wil onderwijs voor volwassenen stimuleren en een plaats geven, bijvoorbeeld in de dorpshuizen en in de schoolgebouwen.
- ✓ D66 steunt alle voorlichting op scholen met betrekking tot sociale problematiek.
- ✓ Omgevingsgerichte MBO opleidingen zijn zeer welkom op Schouwen-Duiveland.
- ✓ De gemeente zal samen met het middelbaar onderwijs de keuze voor onderwijs op Schouwen-Duiveland voor iedereen aantrekkelijk en vanzelfsprekend moeten maken.
- ✓ Scholen en schoolgebouwen hebben een brede maatschappelijke functie. De schoolgebouwen beter benutten, o.a. door het openstellen voor sportverenigingen, kinderopvang en andere activiteiten die van belang zijn voor de kern waar het schoolgebouw staat.
- ✓ D66 is een voorstander van intensieve samenwerking tussen bijzonder en openbaar onderwijs, vooral daar waar de leerlingenaantallen onder druk staan.
- ✓ D66 is een voorstander van meer lichamelijke opvoeding op school, van een vakdocent.
- ✓ D66 wil dat ieder kind gebruik maakt van zijn recht op onderwijs. De onderwijsinstellingen, ouders en de gemeente dienen hierop toe te zien.
- ✓ De onderwijsinstellingen zijn zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs.
- ✓ Scholen met een streekfunctie beter ontsluiten door het OV door het aanbod beter af te stemmen op de vraag.
- ✓ Een school dient schoon te zijn en een gezond binnenklimaat te hebben.
- ✓ D66 wil bijdragen aan het vernieuwen van wetgeving, waar nodig en mogelijk.

SPORT en CULTUUR

D66 vindt sport belangrijk. In grote lijnen wil D66 dezelfde subsidievoorwaarden stellen als voor sociaal-cultureel werk. Sportterreinen en sportzalen van het onderwijs zouden meer benut kunnen worden door de sportverenigingen.

Er is een ander accommodatiebeleid nodig. Iedere kern behoudt tenminste één accommodatie maar niet perse allemaal eenzelfde.

Samenwerking tussen publieke sector en bedrijfsleven is een optie.

- ✓ Een (nieuwe) voorziening voor muziek en overige op de jeugd gerichte cultuuruitingen.
- ✓ Een multidisciplinaire kleinschalige theatervoorziening voor publieke functies en onderwijs.
- ✓ Een keus maken tussen cultuurhuis en -plein, of nog beter: beiden verenigen in één beleid.
- ✓ Erkenning van het belang van vrijwilligerswerk voor de samenleving en de vrijwilligers.
- ✓ Een (niet perse alleen financiële) vorm van waardering voor vrijwilligers.
- ✓ Sportverenigingen moeten op actieve ondersteuning kunnen rekenen.
- ✓ Rechtszekerheid en rechtsbescherming aan vrijwilligers bieden.
- ✓ Verenigingen niet alleen betrekken in deze processen maar ook bevorderen dat deze zelf initiatieven en plannen ontwikkelen.
- ✓ Alleen instellingen die democratisch werken en openheid van zaken geven subsidiëren.
- ✓ Betere voorzieningen voor de sportbeoefening. Samenwerking tussen de verenigingen.
- ✓ Een goed bereikbare veelzijdige evenemententerrein/locatie met voorbereidingen voor sanitair, stroom en afvoer.
- ✓ Uitvoering geven aan de museumnota.
- ✓ Evenwichtig verdeelde ondersteuning voor eilandelijke evenementen.

MONUMENTEN en CULTUURHISTORIE

Schouwen-Duiveland is een belangrijke monumentengemeente, dit moet beter worden benut.

- ✓ D66 is voorstander van een actief monumentenbeleid van de gemeente. De voorlichting aan (toekomstige) bezitters of gebruikers van monumenten verdient meer aandacht.
- ✓ D66 wil een duidelijk winkelpuibeleid voor historische kernen ontwikkelen en uitvoeren.
- ✓ Meer aandacht voor historisch groen: kerkhoven, parken, tuinen, houtwallen, singels en monumentale bomen.
- ✓ De landgoederen op Schouwen-Duiveland moeten voldoen aan de criteria van de Natuurschoonwet en kennen recreatief medegebruik.
- ✓ Actieve bescherming van, zorgvuldig gekozen, cultuurhistorische monumenten.

NATUUR, LANDSCHAP EN RECREATIE

De natuur is de belangrijkste verworvenheid van Schouwen-Duiveland. Natuur is onvervangbaar, dus is bescherming op zijn plaats. Onder andere door concrete regelgeving. Daarnaast is het een kwestie van (het bevorderen van) de juiste mentaliteit.

- ✓ Geen uitbreiding van de hoeveelheid recreatieve eenheden maar kwaliteitsverbetering en stimulerende maatregelen om het economisch aandeel van het toerisme te behouden.
- ✓ Seizoensverlenging en slecht weervoorzieningen voor de recreatie realiseren.
- ✓ Het stimuleren van kwalitatief hoogwaardige recreatie gericht op cultuur, natuur en landschap, zonder deze aan te tasten.
- ✓ Ontwikkelen van sportieve recreatie onder andere op bestaande accommodaties en in en rond het water.
- ✓ Stimulering, onder duidelijke voorwaarden, van projecten voor het plattelandstoerisme.
- ✓ De bestaande recreatiecapaciteit moet beter worden gevuld.
- ✓ Recreatieondernemers hebben een taak in het voorkomen en tegengaan van de overlast die het toerisme kan veroorzaken.
- ✓ Stimuleren van voorzieningen als zwembaden en speeltuinen.
- ✓ Ruimere interpretatie voor de bestemming van de toeristenbelasting.
- ✓ Recreatief medegebruik van landbouwgrond, natuurgebieden en landgoederen, waar mogelijk.
- ✓ Stimuleren van natuureducatie.
- ✓ Watersport nadrukkelijk betrekken in alle promotionele activiteiten.
- ✓ Uitbreiden van natuuroevers en natuurbermen.
- ✓ Liever bestaande natuur- en landschapswaarden behouden en opwaarderen dan voor veel geld nieuwe aanleggen.
- ✓ Lichtvervuiling tegengaan, vooral in het buitengebied.
- ✓ Verrommeling van het landschap actief bestrijden.

SOCIALE VOORZIENINGEN EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

De gemeente moet duidelijker aan de burger laten zien dat het geld dat zij van de landelijke overheid krijgt ook daadwerkelijk aan de betreffende doelen besteed.

D66 ziet de vergrijzing als een kans, D66 wil partijen die op de nieuwe vraag willen inspelen ondersteunen. Gedacht moet worden aan voldoende vrijetijdsvoorzieningen, zorg (zowel cure als care), services en wellness. Marktpartijen moeten worden aangemoedigd om hun aanbod aan te passen of zich te vestigen om te voorkomen dat ook de doelgroep ouderen wegtrekt. Daarnaast moet de gemeente ervoor zorgen dat de openbare voorzieningen voor jong en oud goed toegankelijk blijven of worden.

De ontwikkeling van de bevolking zet ook de leefbaarheid in de dorpen onder druk. Het beeld is gemiddeld genomen dat jongeren van de dorpen wegtrekken, ouderen achter blijven en het voorzieningenniveau daalt. Ieder dorp behoeft zijn eigen aanpak en oplossing. D66 gelooft niet in dé aanpak die voor alle dorpen zou passen. Het gaat er vooral om dat de oplossing van de mensen in het dorp zelf is. De gemeente moet daarbij ondersteunen en regisseren. Ook bij het vinden van oplossingen die buiten het eigen dorp moeten worden gevonden. De schaal maakt daarbij samenwerking met partners uit de semi-publieke en private sfeer die in het dorp actief zijn noodzakelijk. Alleen door bundeling van budgetten en inzet van mensen en middelen kunnen voorzieningen in de dorpen behouden blijven en de leefbaarheid worden versterkt.

- ✓ De gemeente moet alle zorgtaken die aan haar zijn toevertrouwd ruimhartig uitvoeren en mensen begeleiden bij het vinden van de optimale zorg.
- ✓ Iedere kern heeft ten minste één accommodatie voor maatschappelijke activiteiten nodig. Deze is voor iedereen toegankelijk en blijft betaalbaar.
- ✓ Meer aandacht voor het jeugdbeleid. Meer inzet van jongerenwerkers, vooral op straat.
- ✓ Jongerenontmoetingsplaatsen in alle kernen met veel jeugd. Midden in de gemeenschap, op dusdanige wijze geplaatst en begeleid, dat overlast uitblijft.
- ✓ Levensloopbestendig bouwen. Kleine clusters aangepaste woningen voor gehandicapten tussen de gewone woningen.
- ✓ Goede gerichte voorlichting over de mogelijkheden van kwijtschelding van lokale lasten.
- ✓ Regelgeving hoort eenvoudig en doelmatig te zijn en humanair te worden toegepast.
- ✓ Armoede is geen statistiek maar een groeiend maatschappelijk probleem. Armoedebestrijding is een taak van de overheid, private initiatieven ontheffen de overheid niet van die plicht.
- ✓ De toegankelijkheid en bereikbaarheid van openbare voorzieningen voor mensen met een functiebeperking waarborgen en zo nodig verbeteren.
- ✓ Niemand hoort 'op straat'.
- ✓ Individuele huisvesting van vluchtelingen heeft de voorkeur boven huisvesting in centra.
- ✓ Bundelen van sociale publieke functies in de kernen.
- ✓ D66 onderschrijft de standaardregels van de VN over gelijke behandeling van mensen met een handicap.

VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

De gemeente heeft een coördinerende rol bij het verwezenlijken van een sluitend netwerk van gezondheidsvoorzieningen. D66 pleit voor het behouden van “zorg op locatie” in de kernen, zodat verschillende zorgaanbieders in de eerste lijn hun spreekuren kunnen houden en kunnen behandelen. Hiervoor kunnen ook de dorpshuizen worden ingezet.

Grootschaligere zorgfuncties blijven geconcentreerd in het voormalige Rode Kruis Ziekenhuis te Zierikzee. Naast de huisartsenpost, (kraam)zorghotel, fysiotherapie en een verpleegafdeling voor kortdurend verblijf, is daar plaats voor alle denkbare vormen van zorg van enig volume.

- ✓ Een vinger in de pap en aan de pols van het Zweedse Rode Kruis Ziekenhuis.
- ✓ De huisartsenpost moet worden getoetst op doelmatigheid, bereikbaarheid en tarieven.
- ✓ Spoedeisende hulp moet altijd op tijd komen, zonodig moeten er meer voertuigen of posten komen.
- ✓ Hinderlijke en gevaarlijke bedrijven weghalen uit de woonomgevingen.
- ✓ Stimuleren van alle vormen van schone energiebronnen, windmolens alleen in grotere clusters op geschikte plaatsen nabij kunstwerken of bedrijvenconcentraties.
- ✓ Stimuleren van de vestiging van een crematorium annex rouwcentrum.

DUURZAAMHEID

Schouwen-Duiveland moet een ‘Climate Proof Area’ worden en CO₂ neutraal. Vooral ten aanzien van klimaatverandering en de invloed daarvan op het watermanagement zou onze gemeente tot de koplopers in Nederland dienen te behoren.

Ten aanzien van duurzaam inkopen heeft de gemeente een voorbeeldfunctie.

De strijd tegen en de omgang met het water zijn op Schouwen-Duiveland van het hoogste belang. Water weren of gecontroleerd toelaten, om te voorkomen dat het óns de baas wordt.

- ✓ Een klimaatneutrale gemeente.
- ✓ Groene energie en energiebesparing stimuleren maar ook zelf gebruiken, het energiegebruik in overheidsgebouwen zo veel mogelijk beperken.
- ✓ Duurzaam bouwen en verbouwen aan panden met zo laag mogelijk energieverbruik.
- ✓ Duurzame bedrijfsvoering in alle sectoren stimuleren en zonodig afdwingen.
- ✓ Duurzaam inkopen.
- ✓ Schone servicevoertuigen aanschaffen, gebruik makend van de modernste technologie.
- ✓ Catering op basis van en relaties verblijden met ‘eerlijke producten’.
- ✓ Tenminste één gemeentelijke jumelage omzetten in één met een dorp of kleine stad in een ontwikkelingsgebied. Niet om erheen te reizen maar om samen te werken aan hún toekomst.

RUIMTELIJKE ORDENING EN VOLKSHUISVESTING

Bouwen doe je om te wonen of te werken. Schouwen Duiveland moet zich herbezinnen op de aantallen en soorten woningen die echt nodig zijn.

In de ideale samenleving wonen en leven volgens D66 jong en oud, atheïst, christen en islamiet, validen en invaliden, autochtoon en allochtoon vreedzaam naast, door en met elkaar.

D66 kent grote waarde toe aan een zorgvuldige afstemming van wonen, werken en vervoeren. De verdeling van de schaarse ruimte brengt onvermijdelijk belangenconflicten met zich mee. De belangen van landbouw, natuur en landschap moeten worden gewaarborgd. Daarom zijn naar de mening van D66 democratische procedures bij de ruimtelijke ordening erg belangrijk. Ze moeten eenduidig, duidelijk, openbaar en controleerbaar zijn maar niet te lang duren.

D66 wil mensen die een tweede eerste woning op Schouwen-Duiveland willen bewonen van harte verwelkomen. Mensen moeten worden uitgenodigd en gestimuleerd zich ook voor de gemeenschap rond hun tweede eerste woning in te zetten.

- ✓ Bouwen met verstand en investeren in kwaliteit en in een reële hoeveelheid, vooral toegankelijke woningen dichtbij voorzieningen.
- ✓ Stimuleren van investeringen in de kernen, onder andere gericht op behoud dorps- en stadgezichten.
- ✓ D66 wil zoveel mogelijk woningen in het buitengebied aansluiten op riool en kabel.
- ✓ De waterhuishouding moet bij alle ruimtelijke ontwikkelingen hoge prioriteit hebben.
- ✓ In iedere oude of nieuwe wijk hoort ruimte om te spelen en te 'chillen' voor jong en oud.
- ✓ Stads- en dorpsraden hebben een belangrijke adviserende stem bij ontwikkeling en invulling van bestemmingsplannen in en rond hun kern.
- ✓ (Ver)nieuwbouw in de huursector die de vraag dekt naar toegankelijke en comfortabele woningen en bijdraagt aan versterking aantrekkingskracht dorpen en steden.
- ✓ Tenminste 30% van de koopwoningen als 'vrije kavels' in ieder uitbreidingsplan.
- ✓ Prijsverlaging van het aanbod verdient bij het stimuleren van starters op de woningmarkt de voorkeur boven subsidies of goedkope leningen.
- ✓ Bedrijventerreinen moeten beter worden benut. Er moet goed worden nagedacht over de ordening en functie van bestaande terreinen en pas weer nieuw aangelegd als dat echt nodig is.
- ✓ Woningbouw afstemmen op de specifieke behoefte aan woonvromen, op basis van het model voor een respectvolle samenleving.

FINANCIËN en BELASTINGEN

Een sluitende meerjarenbegroting is een vereiste. De gemeenteraad moet tijdig voldoende informatie krijgen over de realisatie van de begroting, zodat waar nodig kan worden bijgestuurd. D66 hecht daarom aan regelmatige en verhelderende bestuursrapportages. Beslissingen over belangrijke nieuwe uitgaven worden als regel genomen bij de begrotingsbehandeling.

D66 is voorstander van het geleidelijk overhevelen van bepaalde gemeentelijke diensten naar particuliere bedrijven. Dit geldt met name voor die diensten, waarvan het wenselijk is dat ze op kosten-baten verhouding worden geoptimaliseerd. Zo'n overheveling moet leiden tot blijvend lagere (totaal)kosten.

Het is zaak om gemeentelijke diensten te verlenen tegen kostprijs op basis van doelmatige bedrijfsvoering.

- ✓ Een verdere spreiding van de betaling van gemeentelijke heffingen. Bij voorkeur worden ook heffingen van andere instanties hierin betrokken.
- ✓ D66 wenst in de komende raadsperiode geen verhoging van de gemeentelijke lasten.
- ✓ De belastingen mogen nimmer de sluitpost van de begroting zijn.
- ✓ Toeristenbelasting kan worden toegepast ter bestrijding van alle kosten die het verblijf van toeristen binnen de gemeente met zich meebrengt. De afspraken met de branche zonodig aanpassen.
- ✓ Voor alle belastingen kritisch kijken naar de kosten die het innen met zich meebrengt.
- ✓ De winst van Delta moet direct ten goede komen aan de gemeenschap.
- ✓ De gemeente moet de les, geleerd uit de kredietcrisis, in de praktijk brengen.
- ✓ Alle partijen moeten de handen ineenslaan om de problemen, die gaan ontstaan door de bezuinigingen van het Rijk op de gemeenten, het hoofd te bieden.

TOT SLOT

Dit programma beoogt in grote lijnen aan te geven welk beleid D66 voor de vierde raadsperiode op Schouwen-Duiveland wenst. D66 zoekt de samenwerking met andere partijen en groeperingen op Schouwen-Duiveland om deze idealen te verwezenlijken. Voor negativisme is geen plaats in een samenleving, die met een helder doel voor ogen gezamenlijk werkt aan de toekomst, ofwel:

Nieuw elan gevraagd!

Anders

Ja

D66

De mensen achter D66

Serge Vogelenzang

Alex Hijgenaar

Chiel Weezepoel

Gerard Gerritsen

Thea Horsmans

Henk Spielman

Ria Geluk

Theo Rigter

Leontine Zweistra

